

Nr 128.

Av herr Hallén, om vissa ändringar i gällande bestämmelser angående val av lekmannaombud vid kyrkomöte.

Den demokratiska principen om direkta val med allmän och lika rösträtt för män och kvinnor har nu trängt igenom vid sammansättningar av alla viktigare representationer i samhället. Det är då av betydelse, att intet område undandrages denna utveckling. En naturlig konsekvens av detta principiella demokratiska krav är en reformering av gällande bestämmelser angående sättet för val av lekmannaombud till allmänt kyrkomöte.

Valen till kyrkomöte förrättas som bekant så, att de prästerliga ledamöterna utses genom direkta val, medan däremot lekmannaombuden alltså utses genom indirekta val. Detta valsätt, som förut tillämpades även vid val till riksdagens andra kammare, kunde under då rådande förhållanden väl motiveras, men har ju numera övergivits. Visserligen utses riksdagens första kammare genom indirekta val, men då ju landstingsmännens huvudsakliga uppdrag är ett helt annat än att vara elektoror vid nämnda val, komma de att av valmännen uppfattas på ett helt annat sätt än de elektoror, som utses i och för val av kyrkomötesombud. Den relativt osjälvständiga roll, som därför tillkommit urväljarna till kyrkomöte, har självfallet gjort, att deras intresse för valet har varit ganska ringa. Man kan utan överdrift säga, att ingen representation i vårt land ägt en så ringa valmanskår bakom sig som kyrkomötet. Det har ej heller kunnat undvikas, att det varit högst ovisst, om de ombud, som ur detta medelbara valsätt utgått, verkligen representerat den rådande uppfattningen i de frågor, kyrkomötet haft att handlägga. Åtminstone delvis torde man i detta olämpliga valsätt hava att söka förklaringen till det drag av efterblivenhet och bristande kontakt med tiden, som allmänt erkännes hava präglat så många av de gångna årens kyrkomöten.

Ett annat förhållande, som står i strid med en nutida uppfattning och för vars bibehållande allraminst kyrkan har någon anledning att ivra, är, att kvinnorna varit uteslagna från möjligheten att väljas till kyrkomötesombud. I den mån de före 1918 års ändring i kommunallagarna voro röstberättigade å kyrkorstämma,ingo de även deltaga i elektorvalen, således en begränsad form av kvinnlig rösträtt, långt innan den politiska rösträtten tilldelades kvinnorna. I konsekvens med de fattade besluten om fullständig kommunal och politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor bör därför kvinnas valbarhet till lekmannaombud till kyrkomöte genomföras.

En annan praktisk reform, som skulle betydligt underlätta deltagandet i dessa val, är, att valen må få förrättas inom varje församling i stället för pastoratsvis. I stora delar av vårt land är det milslånga avstånd från annexförsamlingarna till den plats inom moderförsamlingen, där valet skall förrättas. Orimligheten i en dylik anordning framgår ju än mer, när man erinrar sig den omsorg, varmed man genom distriktsindelning o. dyl. sört för de politiska och kommunala valen till och med inom enskilda kommuner.

Skulle det tekniska förfarandet vid kyrkomötesval göras fullt tidsenligt, skulle även proportionellt valsätt tillämpas, men då med undantag för Stockholms stad och Visby stift, som vardera utgöra ett valdistrikt, samtliga stift äro delade i två valdistrikt, som vart för sig utse ett eller högst två lekmannaombud, kan ej proportionellt valsätt komma till användning med mindre distriktsindelningen upphävdes. Så länge som emellertid deltagandet i dessa val ännu ej hunnit förete den ökning, som numera borde kunna förväntas, torde med denna reform kunna anstå.

I överensstämmelse med här ovan föreslagna ändringar, skulle således valen av lekmannaombud till kyrkomöte förrättas på ungefär följande sätt:

Sedan Kungl. Maj:t med stöd av § 2 i lagen om allmänt kyrkomöte bestämt antalet lekmannaombud, som inom varje valdistrikt skall väljas, meddelar varje domkapitel i det ämbetsmemorial, som alltid tillställas varje församling samt dess präst, antalet ombud, som skall väljas, samt den tid, då valet skall förrättas. Kyrkostämma hålles då på vanligt sätt. Valet sker (liksom nu elektorernas val av ombud) med slutna sedlar och i övrigt på samma sätt som övriga å kyrkostämma övliga val. Skulle det anses nödigt, att i likhet med riksdagsmannaval valsedlarna förseglas och insändas till domkapitlet, kan ju dylikt stadgande intagas i § 5 i nämnda lag. Emellertid torde det nog vara tillfyllest, att sammanräkningen företages redan å kyrkostämman, vars ordförande har att till domkapitlet insända vederbörligt protokollsutdrag. Med stöd av dessa verkställer sedan domkapitlet sammanräkning för varje valdistrikt.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes, att riksdagen ville besluta sådan ändring i lagen om kyrkomöte,

att omedelbara val av lekmannaombud vid kyrkomötet införes, att kvinnor medgivas valbarhet samt att val till lekmannaombud förrättas inom varje församling.

Stockholm den 20 januari 1920.

Harald Hallén.
